

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

БЕКИТИЛДИ

Кыргыз Республикасынын
билим берүү жана илим
министрлигинин
Буйругу №__863/1____
«__10__» май 2022-ж.

Каттоо номери 8
Код 200724

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ОРТО КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮСҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК
БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ**

Адистик: 040111 – «Социалдык тейлөө»

Квалификациясы - Социалдык ассистент

Бишкек 2022

1-глава. Жалпы жоболор

1. Ушул Кыргыз Республикасынын кесиптик орто билим берүүсүнүн **040111-«Социалдык тейлөө»** адистиги боюнча мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары – Мамлекеттик билим берүү стандарты) Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” Мыйзамына жана Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык иштеп чыккан.

2. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартында төмөнкү түшүнүктөр пайдаланылды:

- **негизги кесиптик билим берүү программасы** - максаттарды, күтүлүүчү натыйжаларды, тийиштүү адистик боюнча билим берүү процессин ишке ашыруунун мазмунун жана уюштурулушун жөнгө салуучу окуу-методикалык документтердин жыйындысы;

- **сабактардын цикли** - окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон билим берүү программасынын бир бөлүгү же окуу сабактарынын жыйындысы;

- **модуль** - окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон окуу сабактарынын бөлүгү;

- **компетенттүүлүк** – окуучунун (студенттин) белгилүү бир чөйрөдө натыйжалуу өндүрүштүк ишмердүүлүгү үчүн зарыл болгон билим берүү даярдыгы үчүн алдын ала белгиленген коомдук талап (ченем);

- **кредит** - негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугунун шарттуу өлчөмү;

- **окутуунун натыйжалары** - негизги билим берүү программасы/модулу боюнча окутуунун натыйжасында ээ болгон компетенциялар.

Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартын ишке ашыруу менчигинин түрүнө жана ведомстволук таандыктыгына карабастан орто кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү уюмдары үчүн милдеттүү болуп саналат.

Кесиптик стандарт - бул кесиптик ишмердүүлүктүн белгилүү бир түрүнүн чегинде анын мазмунуна жана сапатына талаптарды аныктаган жана кызматкердин ишинин түрүнө карабастан ар кандай уюмдун штаттагы ордун татыктуу ээлөө үчүн жооп бериши керек болгон квалификациясынын сапаттык деңгээлин сүрөттөгөн негизги документ.

2-глава. Колдонуу жааты

3. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандарты **040111-«Социалдык тейлөө»** адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырууда милдеттүү болгон ченемдердин, эрежелердин жана

талаптардын жыйындысын билдирет жана Кыргыз Республикасынын аймагында лицензиясы жана аккредитациясы бар, уюштуруу-укуктук формасына карабастан кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү уюмдарынын уюштуруу-методикалык документтерди иштеп чыгуусу, кесиптик орто билим берүүсүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн сапатын баалоосу үчүн негиз болуп эсептелет.

4.040111-«Социалдык тейлөө» адистиги боюнча Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр саналат:

- ушул адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырууга укуктуу билим берүүнүн уюмдарынын администрациясы жана педагогикалык курамы;

- ушул адистиктеги негизги билим берүү программасын өздөштүрүү боюнча өзүнүн окуу ишин натыйжалуу ишке ашыруу үчүн жооптуу студенттер;

- кесиптик иштин тийиштүү чөйрөсүндөгү адистердин жана иш берүүчүлөрдүн бирикмелери;

- Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органынын тапшырмасы боюнча негизги билим берүү программаларын иштеп чыгууну камсыз кылуучу окуу-методикалык бирикмелер жана кеңештер;

- кесиптик орто билим берүүнү каржылоону камсыз кылуучу билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар;

- кесиптик орто билим берүү системасында мыйзамдардын сакталышын көзөмөлдөөнү камсыз кылуучу, кесиптик орто билим берүү чөйрөсүндө аккредитациялоочу жана сапатын көзөмөлдөөчү билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар.

3-глава. Адистиктин жалпы мүнөздөмөсү

5.040111-«Социалдык тейлөө» адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүүсүнүн программасын өздөштүрүү формалары:

- күндүзгү;
- күндүзгү-сырттан (кечки);
- сырттан окуу;

6. Жалпы орто билим берүүнүн базасында күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн адистиги боюнча негизги билим берүү программасын өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү 1 жыл 10 айдан кем эместе түзөт. Ушул кесиптик билим берүү программасын негизги жалпы билим берүүнүн базасында ишке ашыруу учурунда өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтү 1 (бир) жылга узартылат.

7. Кесиптик орто билим берүү программасына интеграцияланган жалпы орто билим берүүнүн жалпы билим берүү программасын (10 жана

11-класстар) ишке ашырууда жалпы орто билими жөнүндө документ (аттестат) берилбейт, ал эми сабактар боюнча баалар кесиптик орто билим берүү жөнүндө документке (дипломго) коюлат.

8. Абитуриентте окууга тапшырууда төмөнкү документтердин бири болууга тийиш:

- жалпы орто билими жөнүндө аттестат;
- негизги жалпы билими жөнүндө күбөлүк.

9. Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формалары боюнча, ошондой эле окутуунун ар түрдүү формалары айкалыштырылган жана аралыктан билим берүү технологиялары пайдаланылган учурда кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүү мөөнөтү кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан күндүзгү окуу формасында өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтүнө карата 6 айга узартылат.

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн башка ченемдик мөөнөттөрү өзүнчө ченемдик укуктук акт менен бекитилет.

10. Күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларынын эмгек сыйымдуулугу 120дан кем эмес кредитти (зачеттук бирдикти) түзөт. Бир окуу семестринин эмгек сыйымдуулугу 30дан кем эмес кредитке (зачеттук бирдикке) барабар (окуу процесси эки семестрлик болуп уюштурулган учурда).

Бир кредит (зачеттук бирдик) студенттин окуу ишинин 30 саатына барабар (анын ичине аудиториялык, өз алдынча иши жана аттестациянын бардык түрлөрү кирет).

Сырттан (кечки) жана сырттан окуу формасы үчүн негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугу, ошондой эле окуунун ар кандай формаларын айкалыштырууда окуу жылы үчүн кеминде 45 кредитти түзөт.

Кесиптик орто билим берүүнүн программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму кайра аттестациялоонун натыйжалары боюнча өздөштүрүлгөн окуунун айрым дисциплиналары (модулдары) жана (же) белгилүү бир практикасы боюнча студент жогорку кесиптик билими же орто кесиптик билими же башка адистик боюнча билим алууда окуунун натыйжаларын толук же жарым-жартылай кайра тапшыра алат.

11. Инсанды окутуу жана тарбиялоо жаатында **040111-«Социалдык тейлөө»** адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттары

040111-«Социалдык тейлөө» адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын окутуу жаатындагы максаты болуп:

- калктын аялуу катмарларына социалдык кызматтарды көрсөтүүгө жана жардам берүүгө жөндөмдүү болгон ортоңку звенодогу квалификациялуу адисти даярдоо;

- бүтүрүүчүнүн социалдык жактан тейлөө чөйрөсүндө ийгиликтүү иштөөсүнө шарт түзгөн жалпы жана кесиптик компетенцияларын кызыкдар тараптардын талаптарына ылайык өнүктүрүү саналат.

040111-«Социалдык тейлөө» адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын инсанды тарбиялоо жаатындагы максаты болуп: студенттердин өз алдынчалыгын (өз ишинин максатын жана милдеттерин коё билүүнүн негизинде кесиптик иш менен алектенүүсүн), жоопкерчилигин (конкреттүү эмгек функциясын аткарууда күтүүсүз өзгөрүүлөр шарттарында башкаруу жана жетектөө, өзүнүн ишин жана башкалардын ишин талдоо жана өркүндөтүү жөндөмүн) калыптандыруу; ошондой эле эмпатия, коммуникативдүүлүк, ак ниеттүүлүк, ыкчамдык, толеранттуулук, өзүн-өзү башкаруу, чынчылдык, чыдамкайлык, оор басырыктуулук сыяктуу социалдык-инсандык сапаттарды өнүктүрүү саналат.

12. Билим берүү тармагында **040111-«Социалдык тейлөө»** адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаты болуп төмөнкүлөр саналат: (билим берүү жаатындагы кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттары формулировкаланган).

13. **040111-«Социалдык тейлөө»** адистигинин социалдык кызматкердин квалификациясы боюнча бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин чөйрөсү социалдык коргоо тутумун жана социалдык кызмат көрсөтүү системасын (турмуштук оор кырдаалдарды аныктоо (ТОК); социалдык кызмат көрсөтүү; маалымат) камтыйт. жана профилактикалык иш-чаралар).

Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин объектилери болуп («Кыргыз Республикасынын калкты социалдык жактан тейлөөнүн негиздери жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 4-беренесине ылайык) социалдык колдоого, жардамга, коргоого жана социалдык тейлөөгө муктаж болгон жеке адамдар, үй-бүлөлөр жана калктын ар кандай топтору саналат. Социалдык кызмат көрсөтүүлөрдүн объекттери атап айтканда:

- үй-бүлөлүк зомбулуктан жабыркаган адамдар, үй-бүлөлөр, улгайган жарандар, тобокелдик топтору,
- ТОКда жайгашкан калктын ар кандай топтору.

Жогорудагы объектилер (кардарлар) менен кесиптик ишмердүүлүк алардын жайгашкан жерине карабастан: үйдө же менчиктин ар кандай түрүндөгү социалдык тейлөө мекемелеринде жүзөгө ашырылат.

14. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин түрлөрү болуп:

- уюштуруу-диагностикалык ишмердүүлүк;
- социалдык-коргоо ишмердүүлүгү;

- кардардын базалык муктаждыктарын канааттандыруу, багуу боюнча ишмердүүлүк;
- социалдык-медициналык колдоо көрсөтүү;
- кардардын инсандык потенциалын активдештирүү боюнча ишмердүүлүк саналат.

Бүтүрүүчү даярдалып жаткан кесиптик иштин түрлөрү анын кызыкдар болгон иш берүүчүлөр менен бирдикте кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары тарабынан иштелип чыгуучу билим берүү программасынын мазмунун аныкташы керек.

15. Бүтүрүүчү даярдалып жаткан кесиптик ишинин түрлөрү улуттук квалификациялык рамкага жана кесиптик стандартка (эгерде бар болсо) ылайык, кызыкдар иш берүүчүлөр менен биргеликте орто кесиптик билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары тарабынан иштелип чыккан анын билим берүү программасынын мазмунун аныктоого тийиш.

Кесиптик иштин милдеттеринин тизмеси:

Уюштуруу-диагностикалык ишмердүүлүк (социалдык кызмат көрсөтүүлөргө жана жардамга муктаж болгон жарандарды аныктоо, алардын муктаждыктарын баалоого, пландоого катышуу):

- социалдык жардамга/кызмат көрсөтүүлөргө муктаж болгон жарандардын тобун аныктоо, ошондой эле кардар менен анын жашоо-тиричилигине оң таасир тийгизе тургандай өз ара байланышты түзүү жана кармап туруу;

- муктаждыктарды баалоого катышуу жана кардарга социалдык жактан колдоо көрсөтүүнүн жекече планын түзүү, социалдык жактан тейлөө боюнча документацияны жүргүзүү;

Социалдык-коргоо ишмердүүлүгү (социалдык-укуктук жана социалдык-экономикалык кызматтарды көрсөтүүгө көмөктөшүү):

- социалдык жактан тейлөөнүн ар түрдүү кырдаалдарында социалдык-укуктук коргоонун ар түрдүү механизмдерин пайдалануу, кардарларга жеңилдиктерди, төлөмдөрдү, социалдык жардамдын башка түрлөрүн алуу үчүн керектүү маалыматтарды топтоодо жана документтерди толтурууда жардам берүү жана кардарды иш менен камсыз кылууга көмөктөшүү;

- бирдей мүмкүнчүлүктөрдү, тоскоолдуксуз мейкиндикти, майыштуулугу бар/ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдардын өз алдынча жашоо көндүмдөрүн өнүктүрүү.

Кардардын башкы муктаждыктарын канааттандыруу, багуу боюнча ишмердүүлүк (социалдык-турмуш-тиричилик кызматтарын көрсөтүү):

- күндөлүк керектелүүчү товарларды, санитария жана гигиена, багуу каражаттарын сатып алуу жана жеткирип берүү, ошондой эле кардардын каражаттарынын эсебинентурак-жай-коммуналдык жана

байланыш кызматтары, отун үчүн төлөө, кардардын каражаттарынын эсебинен буюмдарын жууп-тазалоого, химиялык тазалоого, оңдоп-түзөөгө берүү, аларды кайра жеткирип келүү;

- тамак-аш даярдоого, санитардык-гигиеналык кызматтарды көрсөтүүгө жардам берүү (идиш жуу, бөлмөлөрдү жыйноо, шейшептерин алмаштыруу, жашаган бөлмөлөрдү жыйноо), мешти жагуу, суу менен камсыздоо (борбордук жылуулук жана (же) суу менен камсыздоо жок болгон турак жайларда), бөлмөлөрдүн майда ремонтун жасоону уюштурууга жардам берүү, ритуалдык кызматтарды уюштурууга катышуу.

Социалдык-медициналык жактан колдоо көрсөтүү (социалдык-медициналык кызматтарды көрсөтүүгө көмөктөшүү):

- кардардын ден соолугунун абалына көз салуу (денесинин температурасын, артериалдык кан басымын өлчөө), зарыл учурда үйгө медперсоналды чакыруу, кардарды медициналык мекемеге коштоп баруу, алгачкы медициналык/медико-санитардык жардам көрсөтүү жана ооруканага жаткан учурда ага баруу; айрым медициналык процедураларды жасоо (дары ичирүү, тамчылатуу, таңууну алмаштыруу);

- кардардын каражаттарынын эсебинен дары-дармектерди жана медициналык маанидеги буюмдарды сатып алуу жана үйүнө жеткирип берүү;

- кардарды сергек жашоо образына, саламаттыгын чыңдоо ишине шыктандыруу.

Кардардын өздүк потенциалын активдештирүү боюнча ишмердүүлүк (психологиялык-педагогикалык кызматтарды көрсөтүүгө көмөктөшүү):

- кардардын активдүү жашоо-тиричилик ишмердүүлүктө, позитивдүү маанайда кармоо; социалдык жактан тейлөөнүн максаттарын ишке ашыруу үчүн кардардын жана анын жакындарынын күчтүү жактарына активдештирүү;

- психологиялык жактан жардам алууга көмөктөшүү;

- майыштуулугу бар балдарды тарбиялоо, багуу жана коргоо маселелери боюнча ата-энелеринин компетенттүүлүгүн өнүктүрүү.

16. Бүтүрүүчү даярдалышы керек болгон кесиптик ишмердүүлүктүн милдеттеринин тизмеси кесиптик ишмердүүлүктүн тиешелүү тармагындагы квалификациялык талаптардан жана **040111-«Социалдык тейлөө»** кесиптик стандартынан (эгерде бар болсо) төмөндөгүлөр алынышы керек:

- кесиптик ишмердүүлүктүн максатын ишке ашырууга, тактап айтканда: оор турмуштук кырдаалдарды минималдаштырууга, аларга социалдык кызматтардын жана социалдык коргоонун ар кандай түрлөрүн көрсөтүү менен кесиптик ишмердүүлүктүн объектилеринин потенциалын жана жашоо-тиричилигинин сапатын жогорулатууга көмөктөшүүгө;

- жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасын өздөштүрүүгө;

- төмөнкү тектеш багыттар боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү (бакалавр) программасын тездетилген мөөнөттө өздөштүрүүгө:

- 540200-«Социалдык иштер»,
- 540100-«Социология»,
- 540300-«Жаштар менен иштөөнү уюштуруу».

4-глава. Орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруунун шарттарына каратажалпы талаптар

17. Кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өз алдынча иштеп чыгышат. Негизги кесиптик билим берүү программасы эмгек рыногунун муктаждыктарын эске алуу менен, адистик боюнча тийиштүү Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизинде иштелип чыгат.

Кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары негизги кесиптик билим берүү программасын илимдин, маданияттын, экономиканын, техниканын, технологиялардын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүүсүн эске алуу менен, билим берүү сапатынын кепилдигин камсыз кылуу боюнча төмөнкүлөрдөн турган сунуштарга ылайык жыл сайын жаңылап турууга милдеттүү:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыз кылуу боюнча стратегияларды иштеп чыгуу;

- билим берүү программаларын мезгил-мезгили менен рецензиялоого мониторинг жүргүзүү;

- тездетилген программаларга ылайык тиешелүү профилдеги жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасын иштеп чыгууга;

- окутуучулук курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылуу;

- бардык ишке ашырылуучу билим берүү программаларын жетиштүү ресурстар менен камсыз кылуу, аларды колдонуунун натыйжалуулугун көзөмөлдөө, анын ичинде окуп жаткандарга сурамжылоо жүргүзүү жолу менен;

- өзүнүн ишин (стратегиясын) баалоо жана башка билим берүү уюмдары менен салыштыруу үчүн макулдашылган критерийлер боюнча өзүн-өзү изилдөөнү үзгүлтүксүз жүргүзүү;

- коомчулукка өзүнүн ишинин натыйжалары, пландары, инновациялары жөнүндө маалымдоо;

- окуу жана окуу-усулдук материалдардын ар түрдүү формалары менен камсыз кылуу.

Практикаларды уюштурууга талаптар: **040111-«Социалдык тейлөө»** адистиги боюнча окуу графигине ылайык практикалардын төмөнкү

түрлөрү уюштурулат: окуу-тааныштыруу, ошондой эле окуу-өндүрүштүк жана квалификациялык – ишканалар менен келишимдер боюнча. Ар бир практика практика өтүү жөнүндөгү отчет менен аяктайт.

18 Кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өз алдынча иштеп чыгышат. Негизги кесиптик билим берүү программасы адистик боюнча тиешелүү Мамлекеттик билим берүү стандартынын, улуттук квалификациялык рамканын, тармактык/сектордук квалификациялык алкактардын жана кесиптик стандарттардын (эгерде бар болсо) негизинде түзүлөт.

Кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары негизги кесиптик билим берүү программасын илимдин, маданияттын, экономиканын, технологиянын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүшүн эске алуу менен 5 жылда бир жолудан кем эмес жаңыртууга милдеттүү. билим берүүнүн сапатын камсыз кылуу боюнча сунуштарды камтыйт:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыз кылуу стратегиясын иштеп чыгууда;

- мониторингде, билим берүү программаларын мезгил-мезгили менен кароодо;

- так макулдашылган критерийлердин негизинде окуучулардын билиминин жана көндүмдөрүнүн деңгээлин, бүтүрүүчүлөрдүн компетенцияларын баалоонун объективдүү жол-жоболорун иштеп чыгууда;

- педагогикалык курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылууда;

- бардык ишке ашырылып жаткан билим берүү программаларын жетиштүү ресурстар менен камсыз кылууда, аларды пайдалануунун натыйжалуулугуна мониторинг жүргүзүүдө, анын ичинде угуучуларды сурамжылоо аркылуу;

- макулдашылган критерийлер боюнча үзгүлтүксүз өзүн-өзү текшерүүдө өзүнүн ишмердүүлүгүн (стратегиясын) баалоо жана башка билим берүү уюмдары менен салыштыруу;

- өзүнүн ишинин натыйжалары, пландары, жаңычылдыктары жөнүндө коомчулукка маалымдоодо.

19. Негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгууда кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун бүтүрүүчүлөрдүн социалдык-инсандык компетенцияларын (мисалы, социалдык өз ара аракеттенүү компетенцияларын, өзүн-өзү уюштурууну жана системалык-иш мүнөзүндөгү өз алдынча башкарууну) түзүү мүмкүнчүлүктөрү аныкталышы керек. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- өзүнүн социалдык-маданий чөйрөсүн түзүүгө;

- инсандын ар тараптуу өнүгүүсүүчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө;

- студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүнү, студенттердин коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышуусун кошкондо, окуу процессинин социалдык-тарбиялык компонентин өнүктүрүүгө түрткү берүүгө;

- жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталган тартипте жүргүзүлөт.

20. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун негизги кесиптик билим берүү программасы студенттин тандоосу боюнча сабактардын ар бир циклинин вариативдик бөлүгүнүн үчтөн биринен кем эмес көлөмдө сабактарды камтуусу керек. Студенттин тандоосу боюнча сабактарды түзүүнүн тартибин кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун педагогикалык кеңеши белгилейт.

21. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- студенттердин өзүнүн окуу программасын түзүүгө катышуусунун реалдуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга;

- негизги кесиптик билим берүү программасын түзүүдө студенттерди алардын укуктары жана милдеттери менен тааныштырууга;

- студенттер тандап алган сабактар алар үчүн милдеттүү болуп калаарын, ал эми алардын жалпы эмгек сыйымдуулугу окуу планында каралгандан кем болбошу керектигин түшүндүрүүгө.

22. Студенттер тандоосу боюнча окуу сабактарын өздөштүрүүгө бөлүнгөн окуу убактысынын көлөмүнүн чегинде негизги кесиптик билим берүү программасында каралган конкреттүү сабактарды тандап алууга укуктуу.

23. Студенттер кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан негизги кесиптик билим берүү программасында каралган бардык тапшырмаларды белгиленген мөөнөттөрдө аткарууга милдеттүү.

24. Студенттер негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүдө натыйжаларга жетишүү максатында студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга милдеттүү.

25. Студенттин окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү анын аудиториялык жана аудиториядан тышкары (өз алдынча) окуу ишинин бардык түрлөрүн камтуу менен жумасына 45 саат болуп белгиленет.

Күндүзгү окуу формасындагы бир жумалык аудиториялык сабактардын көлөмү Мамлекеттик билим берүү стандарты менен аныкталат жана адистиктин өзгөчөлүгүн эске алуу менен, ар бир окуу

сабагын үйрөнүүгө бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 60 пайызынан ашпоосу керек.

26. Күндүзгү-сырттан (кечки) окуу формасында аудиториялык сабактардын көлөмү жумасына 16 сааттан кем болбошу керек.

Күндүзгү окуу формасы үчүн жумасына аудиториялык сабактардын көлөмү адистиктин өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен Мамлекеттик билим берүү стандарты тарабынан аныкталат жана ар бир окуу дисциплинасын окууга бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 35 пайызынан кем эмесин түзөт.

Окуу дисциплинасы боюнча өз алдынча иштөөгө бөлүнгөн сааттарга ошол окуу дисциплинасы (модуль) боюнча экзаменге даярдануу үчүн каралган убакыт кирет.

27. Сырттан окуу формасында окутуучу менен сабак окуу мүмкүндүгү студентке жылына 150 сааттан кем эмес көлөмдө камсыз кылынуусу керек.

28. Окуу жылындагы эс алуу убагынын жалпы көлөмү 10 жуманы, анын ичинде кыш мезгилинде 2 жумадан кем эместе түзүүсү керек.

5-глава. Негизги кесиптик билим берүү программасына карата талаптар

29. **040111-«Социалдык тейлөө»** адистиги боюнча бүтүрүүчү негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттарына жана ушул Мамлекеттик билим берүү стандартынын 15-пунктунда көрсөтүлгөн кесиптик иштин милдеттерине ылайык төмөнкү компетенцияларга ээ болушу керек:

а) жалпы (ЖК):

ЖК1. Жеке ишин уюштуруу, кесиптик милдеттерди аткаруу усулун жана ыкмаларын тандоо, алардын натыйжалуулугун жана сапатын баалоо;

ЖК2. Көйгөйлөрдү чечүү, стандарттуу жана стандарттуу эмес жагдайларда чечим кабыл алуу, демилге кылууга жоопкерчилик алуу;

ЖК3. Изденүү, кесиптик жана жеке өнүгүүсүндө, кесиптик милдеттерди натыйжалуу аткарууда керек болгон маалыматты чечмелөө жана пайдалануу;

ЖК4. Кесиптик иштеринде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу;

ЖК5. Командада иштей билүү, кесиптештери, жетекчилер жана кардарлар менен натыйжалуу мамиле түзүү;

ЖК6. Команда мүчөлөрүнүн (карамагындагы) иши жана аларды иш ордунда окутуу, тапшырмаларды аткаруунун жыйынтыгы үчүн жоопкерчилик алуу;

ЖК7. Өздүк жеке жана кесиптик өнүгүүсүн башкаруу, кесиптик иште эмгек шарттарынын жана технологиялардын өзгөрүүсүнө ыңгайлашуу;

ЖК8. Чакан жамаатта уюштуруу-башкаруу иштерине даяр болуу;

ЖК9. Кесиптик ишмердүүлүктөгү ар кандай кырдаалдарда эмоционалдык стабилдүүлүктү сактоо; оор кырдаалдарда эмоционалдык жана физикалык жүккө туруштук берүү;

ЖК10. Кардардын категориясына жана анын жүргөн/жашаган жерине карап кесиптик ишмердүүлүктүн ар кандай функцияларын тандоо жана ишке ашыруу.

б) кесиптик ишмердүүлүктүн негизги түрлөрүнө шайкеш келген **кесиптик компетенцияларга (КК):**

Уюштуруу-диагностикалык ишмердүүлүк:

КК1. Социалдык жардамга жана кызмат көрсөтүүлөргө муктаж болгон жарандарды аныктоо, жашоо-тиричиликтин оор кырдаалдарынын (ЖТОК) белгилерин аныктоо; социалдык жактан тейлөөнүн көйгөйлөрүн/кырдаалдарын талдоо үчүн маалымат топтоонун, социологиялык изилдөөлөрдүн негизги ыкмаларын жана техникасын пайдалануу;

КК2. Инсандын/баланын, үй-бүлөсүнүн жана айланасындагылардын муктаждыктарын баалоого катышуу, жарандардын башкы көйгөйлөрүн аныктоо, кардар менен социалдык колдоо көрсөтүүнүн жекече планын түзүүгө жана макулдашууга, коюлган максатка жетүү үчүн зарыл болгон кийлигишүү даражасын аныктоого катышуу, документацияны жүргүзүү;

КК3. Социалдык кызматтардын алуучусу менен анын жашоо-тиричилигине оң таасир тийгизгендей байланыш түзүү, адамдар, топтор менен өз ара мамилелерде чыр-чатактардын/карама-каршылыктардын алдын алуу, жоюу жолдору жана ыкмалары жөнүндө билимдерге ээ болуу.

Социалдык жактан коргоо ишмердүүлүгү:

КК4. Кесиптик ишмердүүлүк үчүн юридикалык терминологияны жана ченемдик-укуктук базаны пайдалануу; кардарды социалдык-укуктук коргоону ишке ашырууга, ошондой эле керектүү маалыматты жыйноого, документтерди толтурууга, тиешелүү адистерди тартууга жардам берүү жолу менен кардардын социалдык-укуктук көйгөйлөрүн чечүүгө өбөлгө түзүү;

КК5. Жашоо-тиричиликтин оор кырдаалына туш болгон кардардын/үй-бүлөнүн кызыкчылыктарын мамлекеттик жана мамлекеттик эмес сектордогу мекемелерде, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, жергиликтүү коомчулукта коргоого көмөктөшүү;

КК6. Социалдык-экономикалык жана укуктук кызматтарды көрсөтүү маселелери боюнча кеңеш алууга көмөктөшүү, ошондой эле жеңилдиктерди, төлөмдөрдү, социалдык жардамдын башка түрлөрүн алууга жардам берүү.

Кардардын базалык муктаждыктарын канааттандыруу, багуу боюнча ишмердүүлүк:

КК7. Кардардын тамактануусун уюштуруу, тамак-аш азыктарын үйгө жеткирип берүү менен кошо; кардарга тамак даярдоого, күндөлүк

керектелүүчү товарларды азык-түлүк жана өнөр-жай товарларын, дары-дармектерди, санитария жана гигиена, багуу каражаттарын сатып алууга жардам берүү;

КК8. Кардардын каражаттарынын эсебинен турак-жай-коммуналдык жана байланыш кызматтары үчүн акы төлөө, социалдык кызматты алуучунун каражаттарынын эсебинен отун алуу, меш жагуу, суу менен камсыздоо (борбордук жылытуу жана (же) суу жок турак-жайларда); социалдык кызматты алуучунун каражаттарынын эсебинен буюмдарын жууп-тазалоого, химиялык тазалоого, ондоп-түзөөгө берүү;

КК9. Бөлмөлөрдүн майда ремонтун жасоону уюштурууга жардам берүү, турак-жайды жыйноо, бөлөк социалдык-турмуш-тиричилик кызматтарын көрсөтүү.

Социалдык-медициналык колдоо көрсөтүү:

КК10. Кардардын ден соолугунун абалына көз салуу; кардардын үйүнө медперсоналды чакыруу; кардарды медициналык мекемеге коштоп баруу жана ооруканага жаткан учурда ага баруу;

КК11. Алгачкы медициналык/медико-санитардык жардам көрсөтүү; айрым медициналык процедураларды жасоо.

Кардардын өздүк потенциалын активдештирүү боюнча ишмердүүлүк:

КК12. Майыштуулугу бар балдар жана алардын ата-энелери, башка кардарлар менен социалдык жактан тейлөөнүн максатына ылайык иштөөнүн натыйжалуу формаларын, усулдарын, ыкмаларын аныктоо жана пайдалануу, майыштуулугу бар балдарды тарбиялоо, багуу жана коргоо маселелери боюнча ата-энелердин компетенттүүлүгүн өнүктүрүү;

КК13. Социалдык жактан тейлөө процессинде инсандын психологиясынын, социалдык педагогиканын теориясы менен методикасынын негиздери боюнча билимдерди колдонуу; кардарга психологиялык жана социалдык-педагогикалык маселелер боюнча кеңеш берүүгө көмөктөшүү;

КК14. Социалдык жактан тейлөөдө терапия, коррекция, профилактика, реабилитация технологияларынын элементтерин пайдалануу;

КК15. Кардарга жалпы, кесиптик жана кошумча билим берүү системасында билим берүү ишмердүүлүгүн ишке ашырууда колдоо көрсөтүү; кардардын ресурстарын жана потенциалдык мүмкүнчүлүктөрүн арттырууга шыктандыруу; кесипке багыттоо боюнча акысыз кызматтарды алууга, ылайыктуу иштабууга жана ишке жайгаштырууга көмөк көрсөтүү;

КК16. Жашоо-тиричиликтин оор шартына кабылган кардар/үй-бүлө менен мамлекеттик жана мамлекеттик эмес сектордогу мекемелердин, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, жергиликтүү коомчулуктун мүчөлөрүнүн ортосунда ортомчулук кылуу процедураларына катышуу.

30. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы төмөнкү окуу циклдерин үйрөнүүнү карайт:

- 1) жалпы гуманитардык цикл;
- 2) математикалык жана табигый илимдер цикли;
- 3) кесиптик цикл;

жана бөлүмдөр:

- 4) практика;
- 5) жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация;
- 6) дене тарбия.

31. Негизги кесиптик орто билим берүү программасы кесиптик билим берүү төмөнкү блокторду жана окуу циклдерин камтыйт:

1-блок "Дисциплиналар (модулдар)":

- 1) жалпы гуманитардык цикл;
- 2) математикалык жана табият таануу цикли;
- 3) кесиптик цикл;
- 4) дене тарбия;

2-блок "Практика";

3-блок "Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация".

Орто кесиптик-техникалык окуу жайы мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык негизги билим берүү программасын иштеп чыгат жана улуттук квалификациялык рамкага ылайык окутуунун натыйжаларына жетишүү үчүн жооп берет.

Негизги билим берүү программасынын ар бир блогуна тиешелүү болгон дисциплиналардын (модулдардын) комплекси жана алардын эмгек сыйымдуулугу орто кесиптик билим берүү мекемеси аны өнүктүрүүнүн натыйжаларына карата талаптарды эске алуу менен блок үчүн белгиленген көлөмдө өз алдынча улуттук квалификациялык рамкада каралган окутуунун натыйжаларынын жыйындысы түрүндө аныктайт.

Негизги кесиптик билим берүү программасы тизмеси жана эмгек сыйымдуулугу Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан аныкталуучу жалпы гуманитардык циклдин милдеттүү дисциплиналарынын аткарылышын камсыз кылууга тийиш. Бул сабактардын мазмуну жана ишке ашыруу тартиби кийинки адистик боюнча орто кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартында белгиленет.

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы ушул Үлгүгө тиркелген структурага ылайык иштелип чыгат.

32. Дисциплиндердин ар бир циклинин негизги (милдеттүү) жана тандоо бөлүктөрү болушу керек. Тандоо бөлүгү студенттердин билимин, көндүмдөрүн жана көндүмдөрүн кеңейтүүгө же тереңдетүүгө, базалык бөлүктүн дисциплиналарынын мазмуну менен аныкталган мүмкүнчүлүктөрдү камсыз кылууга тийиш. Тандоо бөлүгү ишке ашырылып жаткан кесиптик билим берүү программасынын

өзгөчөлүктөрүнө жараша орто кесиптик билим берүү мекемеси тарабынан белгиленет. Милдеттүү бөлүктүн көлөмү мамлекеттик аттестациянын көлөмүн эсепке албаганда, негизги билим берүү программасынын жалпы көлөмүнүн 50 пайызынан ашпоого тийиш. Орто кесиптик билим берүү мекемеси ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдарга (алардын каалоосу боюнча) алардын психофизикалык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрүн, индивидуалдык мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен негизги билим берүү программасы боюнча окуу мүмкүнчүлүгүн берүүгө жана зарыл болгон учурда өнүгүүсүнүн бузулууларын коррекциялоону жана бул адамдардын социалдык адаптацияланышын камтуусу зарыл.

33. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырууну окутулуп жаткан дисциплинанын профилине ылайык келген базалык билими бар, илимий жана (же) илимий-методикалык иш менен системалуу түрдө алектенген профессордук-окутуучулук курам камсыз кылууга тийиш.

Профессионалдык циклдин окутуучулары тиешелүү адистик же окуу тармагы боюнча жогорку кесиптик билимге ээ болууга тийиш. Окутуучулукка он жылдан ашык иш стажы бар адамдар, ошондой эле академиялык бакалавр даражасы бар адамдар жол берилет.

Билим берүү программасынын мугалимдеринин жалпы санында штаттык мугалимдердин үлүшү 80% кем болбошу керек. Мугалим/окуучунун катышы 1:12ден ашпашы керек.

34. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу ар бир студенттин негизги кесиптик билим берүү программасынын дисциплиналарынын толук тизмеси боюнча түзүлгөн маалымат базаларына жана китепканалык фонддорго жетүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга тийиш. Кесиптик орто билим берүүнүн программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун билим берүү программасы калыптанып жаткан компетенцияларды эске алуу менен лабораториялык семинарларды жана практикалык көнүгүүлөрдү камтууга тийиш.

Студенттерди негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн зарыл болгон окуу адабияттары жана/же электрондук адабияттар менен камсыз кылуу стандартка ылайык келүүгө тийиш: окуу китептери – бир студентке 0,5 нуска, лабораториялык, практикалык жана курстук иштер үчүн усулдук көрсөтмөлөр – бир студентке 1 нуска. Билим берүү маалымат булактары заманбап талаптарга жооп бериши керек. Окуу процессинде мыйзам актылары, ченемдик документтер, кесиптик багыттагы мезгилдүү басылмалардын материалдары колдонулушу керек.

Милдеттүү окуу китептери жана окуу-методикалык колдонмолор ОКББ Мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарынын негизинде иш программалары менен аныкталат. Окуу китептери катары лекция конспекттеринин көчүрмөлөрү, электрондук окуу китептери колдонулушу мүмкүн.

Окуу жана окуу-методикалык адабияттар төмөнкүлөргө ылайык болушу керек:

- Акыркы 5 жылда жарык көргөн гуманитардык жана социалдык-экономикалык дисциплиналар.

- акыркы 10 жылда жарык көргөн математикалык жана табият таануу, кесиптик жана атайын дисциплиналар.

- кесиптик циклдин мугалимдеринин курамынын сапатын баалоодо 10 жылдан ашык стажы бар өндүрүштүк кызматкерлер эске алынат.

Дистанттык окутуу технологияларын колдонуу үчүн электрондук окуу-методикалык камсыздоо 100% болушу керек.

35. **040111-«Социалдык тейлөө»** адистиги боюнча орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2011-жылдын 20-декабрындагы № 159 токтомунда каралган студенттерди лабораториялык, дисциплинардык жана дисциплиналар аралык окутуунун бардык түрлөрүн, практикалык окутууну камсыз кылуучу материалдык-техникалык базага ээ болууга тийиш. Орто кесиптик билим берүүнүн программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун окуу планы, учурдагы санитардык жана өрткө каршы эрежелерге жана ченемдерге, ошондой эле окуунун техникалык каражаттары менен жабдуу боюнча ченемдик талаптарга - окуучу/компьютер катышы, окуучу/жабдуу ж.б. Эки сменалык сабактарды эсепке алуу менен бир окуучуга пайдалуу аянт 7 чарчы метрден кем эмес болушу керек.

Кааналардын, лабораториялардын, башка бөлмөлөрдүн

БОЛЖОЛДУУ ТИЗМЕСИ

жана аларды жабдуу

а) жалпы билим берүү циклин ишке ашыруу үчүн:

- Кыргыз тили жана кыргыз адабияты (көрсөтмө куралдар, сөздүк);
- Орус тили жана орус адабияты (көрсөтмө куралдар, сөздүк);
- Чет тили (көрсөтмө куралдар, сөздүк, интернетке туташтырылган персоналдык компьютер (1:1));
- Математика (көрсөтмө куралдар)
- Информатика (көрсөтмө куралдар, персоналдык компьютер 1:1);
- Кыргызстан тарыхы (көрсөтмө куралдар)
- Манас таануу (көрсөтмө куралдар, «Манас» - бардык томдору);
- Тарых (көрсөтмө куралдар);
- География жана экология (көрсөтмө куралдар, дүйнөнүн картасы);
- Физика (көрсөтмө куралдар, приборлор);
- Химия (көрсөтмө куралдар, приборлор);
- БАД (көрсөтмө куралдар);
- Социалдык-экономикалык дисциплиналар (көрсөтмө куралдар).

б) кесиптик циклдин ишке ашыруу үчүн:

- лаборатория төмөнкү шаймандар менен жабдылышы керек:

легатека, коляска, протездердин, ортездердин, балдактардын бардык түрлөрү, түртмө араба, Брайльазбукасыжанабашкалар;

- тренинг сабактар үчүн студиялар;
- ресурстук борборлор.

Жалпы бөлмөлөр:

- спорттукзал;

- китепкана(электрондук китепкана), интернетке туташтырылган окуу залы (1:1);

- актыларзалы;
- ашкана;
- медпункт.

36. Бүтүрүү квалификациялык иштердин мазмунуна, көлөмүнө жана түзүмүнө талаптар Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталуучу орто кесиптик билим берүүнүн окуу жайынын бүтүрүүчүлөрүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоону өткөрүүнүн тартибин эске алуу менен орто кесиптик билим берүү мекемеси тарабынан аныкталат. Кыргыз Республикасынын.”; - жогоруда көрсөтүлгөн Тартиптин тиркемеси ушул тиркемеге ылайык редакцияда баяндалсын.

1-таблица - 040111 - «Социалдык тейлөө» адистиги боюнча орто кесиптик билим берүүсүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын түзүмү

№	Окуу циклдери жана аларды өздөштүрүүнүн долбоорлонгон натыйжалары	Эмгек сыйымдуулугу, кредиттер (зачеттук бирдиктер) 1 жыл 10 ай	Үлгү болуучу программаларды, окуу китептерин жана окуу куралдарын иштеп чыгуу үчүн сабактардын тизмеси	Калыптануучу компетенциялардын коддору
1.	Жалпы гуманитардык цикл	18		
	Базалык бөлүк	15		
	<p>Циклдин базалык бөлүгүн окуп үйрөнүүнүн натыйжасында студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> - билүүсү керек; - кыргыз, орус жана чет тилдери боюнча окуу, жазуу жана кесиптик багыттагы сөздөрдү сөздүк менен которуу үчүн керектүү лексикалык (1000-1200 лексикалык бирдик) жана грамматикалык минимумду; - расмий-кызматтык жазуу ченемдерин; - тексттик маалыматты кайра иштетүүнүн негизги жолдорун; - кызматтык документтерди толтуруунун негизги эрежелерин; - улуу кыргыз жазуучуларынын жана акындарынын чыгармаларын жана өмүр-баянын; - Кыргызстандын тарыхый өнүгүүсүнүн мыйзам ченемдүүлүктөрүн, анын дүйнөлүк коомчулуктагы ордун; - адамдын жана коомдун жашоосундагы «Манас» эпосунун идеяларын, мазмунун, каармандарын; кыргыздардын «Манас» эпосундагы тарыхын; - адам менен коомдун; адам менен жаратылыштын өз ара 			ЖК1 – ЖК8 (*)

<p>байланышынын негизги мыйзам ченемдүүлүктөрүн.</p> <ul style="list-style-type: none"> - жасай билүүсү керек; - кесиптик жана күнүмдүк темаларга өзүнүн оюн кыргыз, орус жана чет тилдеринде жазуу жана оозеки түрдө логикалык жактан туура, аргументтеп жана ачык билдирүү; - жазуу жана оозеки кебин өз алдынча өркүндөтүү, сөздүк запасын толуктоо; - кыргыз, орус жана чет тилдеринде кесиптик багыттагы тексттерди сөздүк менен которуу; - кыргыз, орус жана чет тилдеринде диалог, монолог жасоо; - чыгарманын башкы идеясын бөлүп көрсөтүү, жазуучулардын жана акындардын чыгармачылыгы боюнча тезистик план түзүү, баш каармандарга мүнөздөмө берүү; - тарыхый процесстин себеп-натыйжа байланыштарын жана мыйзам ченемдүүлүктөрүн ачып көрсөтүү, талдоо; - оозеки элдик чыгармачылыктын, адамзаттын эпикалык мурастарынын шедеврлеринин арасында «Манас» эпосунун ордун жана маанисин түшүндүрүү; - «Манас» эпосунун идеяларын жашоо-ишмердүүлүк процессинде колдонуу; - ээ болуусу керек; - кыргыз, орус жана чет тилдеринде баарлашуу маданияты көндүмдөрүнө; - натыйжалуу коммуникация методикасына; - ар кандай тексттерди лингвистикалык талдоо көндүмдөрүнө; - кыргыз, орус жана чет тилдеринде сабаттуу жазуу жана оозеки сүйлөө көндүмдөрүнө; - окуп чыккан чыгармаларды талдоо 			
--	--	--	--

	көндүмдөрүнө, чыгарманын темасын, идеясын, композициясын, сюжетин ачып көрсөтүү, каармандардын аракеттерин талдоожөндөмүнө; - тарыхый адабияттар, эстеликтерди иликтөө жана ата мекен тарыхынын булактары менен иштөө көндүмдөрүнө; - тарыхый окуяларды талдоо усулдарына жана ыкмаларына; - өз алдынча иш жана өзүн-өзү уюштуруу көндүмдөрүнө; - алынган билимдерди билим берүү жана кесиптик ишмердүүлүк маселелерин чечүү процессинде колдонуу жөндөмүнө			
	Вариативдик бөлүк	3		
2.	Математикалык жана табигый илимдер цикли	6		
	Базалык бөлүк	4		
	Циклдин базалык бөлүгүн окуп үйрөнүүнүн натыйжасында студент: - билүүсү керек; - маалыматты математикалык иштетүүнүн негизги ыкмаларын; - математикалык ой жүгүртүүнүн жана далилдөөнүн принциптерин; - эсептөө системаларын; математикалык статистиканын усулдарын; - алгебранын жана геометриянын негиздерин; - маалымат жыйноонун, иштетүүнүн жана берүүнүн заманбап технологияларынын негиздерин; - кесиптик ишмердүүлүккө керектүү стандарттуу программалык камсыздоону; - керектүү маалыматты табуу үчүн издөө системаларынын түрлөрүн; - жалпы жана кесиптик маалыматты издөө, системага салуу жана иштетүү усулдарын жана каражаттарын;			ЖК1 – ЖК8 (*)

<ul style="list-style-type: none"> - коопсуздук техникасынын эрежелерин жана МКТ каражаттарын кесиптик ишмердүүлүктө пайдалануудагы гигиеналык сунуштамаларды; - кесиптик ишмердүүлүктү, кесиптик жана инсандык өнүгүү мүмкүнчүлүктөрүн өркүндөтүү үчүн Интернет тармагынын ресурстарын пайдаланууну. - жасай билүүсү керек; - кесиптик маселени чечүү үчүн математикалык усулдарды колдонуу; - жакындаштырылган эсептөөлөрдү аткаруу; - маалыматты жана изилдөөнүн натыйжаларын элементардык статистикалык иштетүү жүргүзүү, алынган маалыматтарды график түрүндө берүү; - кесиптик ишмердүүлүктө маалыматтарды жыйноо, иштетүү жана талдоо үчүн заманбап маалыматтык-коммуникациялык технологияларды (колдонмо программалар пакеттерин, локалдык жана глобалдык компьютер тармактарын) пайдалануу; - кесиптик ишмердүүлүктө МКТ каражаттарын пайдаланууда коопсуздук техникасынын эрежелерин жана гигиеналык сунуштамаларды сактоо; - кесиптик ишмердүүлүктө сервистерди жана Интернет тармагынын маалыматтык ресурстарын пайдалануу. - ээ болуусу керек; - маалыматты математикалык иштетүүнүн негизги усулдарына; - математикалык логиканын усулдарына; - жалпы жана кесиптик маанидеги программалык каражаттар менен иштин көндүмдөрүнө; - кесиптик ишмердүүлүктүн тийиштүү чөйрөлөрүндө маалымат жыйноо жана иштетүү көндүмдөрүнө 			
---	--	--	--

	Вариативдик бөлүк	2		
3.	Кесиптик цикл	75		
	Базалык бөлүк	60		
	<p>Циклдин базалык бөлүгүн окуп үйрөнүүнүн натыйжасында студент:</p> <p>- билүүсү керек;</p> <ul style="list-style-type: none"> • калкты социалдык тейлөөнүн маңызын, спецификасын, максаттарын жана маселелерин; • социалдык ассистенттин кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрлөрүн жана функцияларын; • кесиптик жана кызматтык этикеттин, баарлашуунун негиздерин; • чыр-чатактарды жоюунун ыкмаларын жана жолдорун; • социалдык иштин калыптанышынын жана өнүгүшүнүн негизги тарыхый этаптарын; • социалдык тейлөөнүн негизине салынган психология, педагогика жана социология теорияларын; • социалдык тейлөө процессин технологиялаштыруунун теориялык негиздерин; • социалдык иштин базалык технологияларынын (профилактика, терапия, коррекция, реабилитация) маңызын жана спецификасын; • калктын аялуу катмарларынын түрлөрүн (улгайган жалгыз бой жана эмгекке жарамдуу эмес жарандар, пенсионерлер, майыптар, балдар, аз камсыз болгондор, жашоо-тиричиликтин оор кырдаалына туш болгон адамдар ж.б.); аларды аныктоонун критерийлерин; • кардардын кирешелерин эсептөө ыкмаларын; • инсандын/үй-бүлөнүн муктаждыктарын баалоо технологиясын; • кардарды тейлөөнүн жекече планын түзүүнүн түзүмүн жана өзгөчөлүктөрүн; 			ЖК1 – ЖК10, КК1 – КК16

<ul style="list-style-type: none"> • социалдык тейлөөдө документация жүргүзүүгө жана документ жүгүртүүгө коюлган талаптарды; • юридикалык терминологияны; кесиптик ишмердүүлүктүн ченемдик-укуктук базасын; ченемдик-укуктук маалымат булактарын; • калкты социалдык-укуктук жактан коргоонун механизмдерин; • социалдык-укуктук жактан коргоо функцияларын аткарган социалдык институцияларды; • кардардын кызыкчылыктарын коргоонун түрлөрүн; ортомчулук, башка адистерди тартуу процедурасын жана эрежелерин; • кызматтык баарлашуу эрежелерин; жемиштүү социалдык өз ара аракеттешүүнү (өнөктөштүктү) камсыз кылуу механизмдерин; • майыштуулугу бар адамдардын укуктарын; бирдей мүмкүнчүлүктөрдү камсыздоонун стандарттуу эрежелерин, ченемдерин жана ыкмаларын; • майыштуулугу бар инсан үчүн тоскоолдуксуз мейкиндиктин маңызын жана ролун; Кыргыз Республикасынын ченемдик-укуктук актыларынын негизинде мындай мейкиндикти уюштуруу эрежелерин; • документтерди толтуруу үчүн керектүү маалыматтарды жыйноо жана иштетүү эрежелерин; • социалдык тейлөөдө колдонулган педагогикалык усулдарды; • социалдык тейлөөнүн базалык усулдары катары психодиагностиканын, психотерапиянын, кеңеш берүүнүн негиздерин пайдалануунун маңызын жана спецификасын; • ар кандай деңгээлдерде социалдык тейлөө процессинде ишмердүүлүктү уюштуруунун өзгөчөлүктөрүн; 			
---	--	--	--

<p>социалдык тейлөө процессинде социалдык мекемелерди жана кызматтардын ар түрдүү бөлүмдөрүнүн ишинин спецификасын;</p> <ul style="list-style-type: none"> • улгайган жарандардын муктаждыктарын жана көйгөйлөрүн; алардын жашоо-тиричилик оор кырдаалдарын минималдаштыруу жолдорун; • дефектологиянын негиздерин, нозологиялардын, майыптуулугу бар жарандарды социалдык жактан тейлөө технологияларынын түрлөрүн; • майыптуулугу бар балдардын жана жаштардын өзгөчөлүктөрү, муктаждыктары жана көйгөйлөрү, алар менен иштөөнүн формалары; • патронаж ишинин негиздерин жана түрлөрүн; • кардарга анын ден соолугунун өзгөрүшү тууралуу билдирүүнүн эрежелерин; • аймактын инфраструктурасын жана социалдык объектилерин; • туура тамактануунун негиздерин; кулинариянын жана диетологиянын негиздерин; тамак даярдоо эрежелерин; ден соолукка пайдалуу тамактарды даярдоо рецепттерин; • санитария менен гигиенанын негиздерин; • кардардын каражаттарынан ар кандай социалдык кызмат көрсөтүүлөр үчүн акы төлөө жолдорун; • эмгекти коргоо талаптарын, өзгөчө кырдаалдарда аракеттенүү тартибин, өрт коопсуздук чараларын; • өмүргө коркунуч келген кырдаалдарда алгачкы дарыгерге чейинки жардам көрсөтүү тартибин; • дарыларды ичирүү, тамчылатуу, ороп-таңуу, ооруканага жаткан учурда кардарга баруу эрежелерин; • сергек жашоо образынын мүнөздөмөлөрүн; ден соолукту чыңдоого шарт түзгөн күн тартибин; 			
---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • активдүү жашоо-тиричилик мүнөздөмөлөрүн; позитивдүү ой жүгүртүү ыкмаларын; • кардарлар, айрыкча майыптуулугу бар балдар жана алардын ата-энелери менен иштөөнүн активдүү жашоо ишмердүүлүккө жана позитивдик маанайга шарт түзгөн формаларын, усулдарын, жолдорун; кардардын жана анын жакындарынын, коомчулуктун инсандык жана кесиптик кызыкчылыктарын, күчтүү жактарын/ресурстарды; • ата-энелердин компетенциясынын маңызын жана көрсөткүчтөрүн; майыптуулугу оор формадагы балдардыбагуунун ченемдерин; аларды социалдык жактан тейлөөнүн педагогикалык негиздерин; • кардарга маалыматтык колдоо көрсөтүүнүн маңызын жана маанисин; социалдык тейлөө маселелери боюнча маалымат булактарын; • социалдык тейлөө системасында кызматтарды көрсөтүүчү уюмдардын мүмкүнчүлүктөрүн жана байланыш маалыматтарын; • социалдык тейлөө системасын өнүктүрүү максатында социалдык ассистенттин кесиптик ишмердүүлүгүн жана социалдык кызматтарды жайылтуунун маанисин; • кесиптик компетенттүүлүктү жогорулатуу жолдорун; • социалдык тейлөөдөгү маалыматтык-коммуникативдик технологиялардын мүмкүнчүлүктөрүн; - жасай билүүсү керек; • социалдык тейлөөнүн спецификасын, аны өнүктүрүүдө глобалдык, улуттук жана регионалдык талаптардын учурдагы айкалышын эске алуу; • кесиптик милдеттерди аныктоо, конкреттештирүү жана иерархиясын түзүү, аларды ишке ашыруу жолдорун табуу; 			
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • социалдык тейлөөдө кесиптик ишмердүүлүктүн негизги түрлөрүн жүргүзүү; • жарандардын үйлөрүндө, коомчулукта, ошондой эле социалдык мекемелердин жана кызматтардын блүмдөрүндө, социалдык жактан тейлөө мекемелеринде кесиптик функцияларды аткаруу; • социалдык ассистенттин практикалык ишинде социалдык иш теориясынан билимдерди пайдалануу; • социалдык жардамга муктаж болгон жарандардын топтору жөнүндө маалыматты издөө жана талдоо; жарандардын кирешелерин эсептөө; социалдык паспортту толтуруу; • социалдык кызматтарды алуучулар менен байланыш түзүү жана чыңдоо; • кардардын сезимдерин түшүнүү, социалдык-инсандык компетенцияларды (эмпатия, толеранттуулук, ак ниеттүүлүк, оптимисттүүлүк ж.б.) көрсөтүү; • кардардын ар кандай кырдаалда жана абалдарында эмоционалдык стабилдүүлүктү көрсөтүү; чыр чатактардын/карама-каршылыктардын алдын алуу жана жоюу; • социалдык жардамга муктаж болгон жарандардын типтүү көйгөйлөрүн, социалдык жактан тейлөөнүн актуалдуу кырдаалдарын талдоо үчүн социологиялык изилдөөнүн негизги ыкмаларын жана техникасын, статистиканын усулдарын пайдалануу; • инсандын/үй-бүлөнүн муктаждыктарын баалоо; • кардардын жекече планын түзүү үчүн жактардан, алардын ата-энелеринен же мыйзамдуу өкүлдөрүнөн жекече өзгөчөлүктөрү жөнүндө маалымат алуу; кардардын жашоо-тиричилигинин оор кырдаалынын себептерин аныктоо; 			
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • кардар менен социалдык жактан тейлөөнүн жекече планын түзүү жана макулдашуу; • кесиптик ишмердүүлүктүн эсебин жана көзөмөлүн документалдык түрдө жүргүзүү; социалдык жактан тейлөө процессиндеги документ жүгүртүүгө катышуу; • кесиптик ишмердүүлүк үчүн юридикалык терминологияны жана ченемдик-укуктук базаны түзүү; • социалдык жактан тейлөөнүн ченемдик-укуктук базасы маселелери, жалпы эле социалдык-укуктук коргоо боюнча маалымат, кеңеш берүү; • социалдык жактан тейлөө процессинде ортомчулук кылуу; • социалдык-укуктук коргоо процессинде кардардын кызыкчылыктарын камсыздоо; • социалдык жактан тейлөө маселелерин аткаруу үчүн инфраструктураны талдоо; • ишмердүүлүгү инсанга, үй-бүлөгө жардам берүүгө багытталган мекемелерди, коомдук уюмдарды аныктоо; • натыйжалуу социалдык өз ара аракеттешүүнү орнотуу, социалдык ыктыярчылардын ишин уюштуруу, алардын демилгелерине колдоо көрсөтүү; • улгайган жарандардын жашоосунун сапатын жакшыртууга шарт түзүү; • майыптуулугу бар адамдарга, майып бала тарбиялап жаткан үй-бүлөлөргө реабилитациялык кызматтарды көрсөтүү; • патронаж кызматын көрсөтүү; • кеңеш берүү кызматтарын ар түрдүү формаларда (күндүзгү, аралыктан) көрсөтүү; • көз карандысыз жашоого жардам берүү; • тийиштүү документтерди толтуруу үчүн керектүү маалыматтарды жыйноо; 			
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • жашоо-тиричиликтин оор кырдаалына туш болгон кардар/үй-бүлө менен мамлекеттик жана мамлекеттик эмес сектордогу мекемелердин, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, жергиликтүү коомчулуктун мүчөлөрүнүн ортосунда ортомчулук кылуу; • тийиштүү адистерден юридикалык жардам жана башка социалдык-укуктук кызматтарды алууга көмөк көрсөтүү; • кардарды сергек жашоо образына, жаман адаттардан арылууга; жалпы саламаттыкты чыңдоого шарт түзгөн жөнөкөй көнүгүүлөрдү аткарууга жана кардардын кыймыл активдүүлүгүн арттырууга (чуркоо, басуу, сууда сүзүү, спорт менен алектенүүгө) шыктандыруу; • социалдык тейлөөнүн максаттарына ылайык балдар жана алардын ата-энелери менен иштөөнүн натыйжалуу формаларын, усулдарын, ыкмаларын пайдалануу; • социалдык тейлөө процессинде инсандын өнүгүүсүнүн ар кандай курак жаш этаптарында анын психологиясы боюнча билимдерди эске алуу; • инсан/топ менен иштөөдө социалдык тарбиялоонун негизги жоболорун пайдалануу; • социалдык тейлөөдө терапия, коррекция, профилактика, реабилитация технологияларынын элементтерин пайдалануу; • жалпы, кесиптик жана кошумча билим берүү системасында билим берүү ишмердүүлүгүн жүргүзүүдө кардарга колдоо көрсөтүү; • кардардын ресурстарын жана потенциалдык мүмкүнчүлүктөрүн колдоо жана өнүктүрүү; • кардарды анын физикалык мүмкүнчүлүктөрүнө жана акыл-эс жөндөмүнө ылайык билим алууга жана кесипке окууга шыктандыруу; 			
---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген жаштарды, улгайган жарандарды инсандык, кесиптик жана руханий жактан өнүгүүгө шыктандыруу; • психологиялык жардам алуу зарылдыгын аныктоо; кардарды психологиялык маселелер, а.и. майыптуулугу бар баланын өнүгүшү боюнча кеңеш алууга чакыруу; психологдун консультациясын уюштуруу; • балдарга педагогикалык жана социалдык-педагогикалык жардам берүү максатында ата-энелер менен иштөөнүн ар түрдүү формаларын жана ыкмаларын (баарлашуу, кеңеш берүү, жолугушуу, чыгармачыл сабактар ж.б.) пайдалануу; майыптуулугу бар балдар менен тарбиялык жана өнүктүрүүчү сабактарды өткөрүү; • социалдык кызматтарды жайылтуу; социалдык тейлөөнүн максатын, жана социалдык ассистенттин кесиптик ишмердүүлүгүнүн максатын айтып жеткирүү; • өз ишинин мыкты тажрыйбасы боюнча жалпы маалымат даярдоо; • социалдык ассистенттин социалдык тейлөө жаатында оң имиджин калыптандыруу; ээ болуусу керек; • социалдык тейлөө чөйрөсүндө кубулуштар менен процесстерди талдоо методикаларына; • кесиптик ишмердүүлүктөгү оор кырдаалдарда жүрүм-турумдун этикалык нормаларына; • кардар жана анын социалдык абалы жөнүндө маалыматты жыйноо, чечмелөө усулдарына; • социалдык тейлөө чөйрөсүндөгү коммуникативдик техникаларга; • кардарлар жана кесиптештер менен кесиптик өз ара байланышуунун негизги көндүмдөрүнө; • кардарды кайра даректөө жана ар кайсы тармактардын 			
--	--	--	--

<p>адистерин тартуу ыкмаларына;</p> <ul style="list-style-type: none"> • балынын жана анын үй-бүлөсүнүн кызыкчылыктарын коргоо ыкмаларына; • социалдык-педагогикалык иштин формалары менен усулдарынын арсеналына; • инсандын/үй-бүлөнүн муктаждыктарын баалоонун өзүнчө инструменттерине; • кесиптик ишмердүүлүккө технологиялык операциялардын толук циклин кийирүү көндүмдөрүнө; • ар кандай жашоо-тиричилик кырдаалдарда коммуникативдик каражаттарга, өзүнүн кесиптик позициясын аргументтештирүү жана коргоо көндүмдөрүнө; • улгайган жарандарга, майыптуулугу бар адамдарга даректүү жекече жардам берүү көндүмдөрүнө; • кардар үчүн социалдык инфраструктура объектилеринин, социалдык-маданий маанидеги, эс алуу жана бош убактысын өткөрүү жайларынын (а.и. социалдык транспорт) жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу көндүмдөрүнө; • сатып алууларды жүргүзүү; ар түрдүү төлөө жолдору (терминал, интернет, почта) менен төлөмдөрдү жасоо; эсеп жана отчеттуулук жүргүзүү көндүмдөрүнө; • кардардын муктаждыктарына ылайык пайдалуу азыктарды, алгачкы керектелүүчү өнөр-жай товарларын, санитария жана гигиена, өзүн-өзү кароо каражаттарын тандоого жана сатып алууга жардам берүү; химиялык тазалоого, ондоп-түзөөгө берүү жана кабыл алуу процедурасын ишке ашыруу көндүмдөрүнө; • пайдалуу тамак-аш азыктарын даярдоо ыкмаларына жана техникасына; бөлмөнү тазалоо; турак-жайдын майда ремонтун жасоого жардам берүү; жыйноо 			
---	--	--	--

	<p>мезгилинде үй-тиричилик техникасын (чаң соргуч ж.б.) пайдалануу көндүмдөрүнө;</p> <ul style="list-style-type: none"> • медперсоналды чакыруу зарылдыгын аныктоо; кардардын ден соолугунун абалы жөнүндө маалыматтарды туура берүү, дарыгер чакыруу көндүмдөрүнө; • алгачкы дарыгерге чейинки жардам көрсөтүү; дарыны белгиленген график менен берүү; дарыны ичип жатканына көз салуу, дары тамчылатуу, танууну алмаштыруу көндүмдөрүнө; • ритуалдык кызматтарды уюштурууга жана көрсөтүүгө катышуу көндүмдөрүнө; • социалдык тейлөө маселелери боюнча гезит, журналдарды, башка агартуучу адабияттарды, социалдык рекламаны тандоо жана үн чыгарып окуу көндүмдөрүнө; • кат жазууга жана окууга жардам берүү; (а.и. керектүү канцелярдык буюмдарды даярдоо); социалдык кызматтарды алуучунун эсебинен почта корреспонденциясын жөнөтүү көндүмдөрүнө; • жамаат менен/командада иштөө, дисциплиналар аралык топто кызматташуу көндүмдөрүнө; • социалдык тейлөөкөйгөйлөрүнө коомчулуктун көңүлүн буруу көндүмдөрүнө; • маалыматтык-коммуникативдик ишмердүүлүк көндүмдөрүнө; • өзүн-өзү өнүктүрүү, квалификациясын жогорулатуу жана кесиптик өнөрчүлүк көндүмдөрүнө 			
	<p>Вариативдик бөлүк (билимдер, билгичтиктер, көндүмдөр кесиптик орто окуу жайдын негизги</p>	<p>15</p>		

	кесиптик билим берүү программасы менен аныкталат)			
4.	Практикалар (практикалык билгичтиктер жана көндүмдөр кесиптик орто окуу жайынын негизги кесиптик билим берүү программасы менен аныкталат	15		
5.	Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация	6		
6.	Дене тарбия (көрсөтүлгөн семестрлерде жумасына 2 сааттан)	3-5 семестрлер		
	Билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу	120		

2-тиркеме
Кыргыз Республикасынын
орто кесиптик
билим берүүнүн мамлекеттик
стандартынын Макетине

**Орто кесиптик билим берүүнүн
негизги кесиптик билим берүү программасынын
структурасы**

Орто кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасынын түзүмү		Негизги билим берүү программасынын көлөмү жана анын окуу циклдериндеги кредиттер				
		1 жыл 10 ай	2 жыл 6 ай	2 жыл 10 ай	3 жыл 6 ай	3 жыл 10 ай
1-Блок	1. Жалпы гуманитардык цикл 2. Математика жана табият таануу цикли 3. Кесиптик цикл	70- 100(*)	90-130	110- 155(*)	130- 158	150- 215(*)
	Дене тарбия (белгиленген семестрлерде жумасына 2 саат)	3-5 семестр лер	3-6 семест лер	3-6 семестр лер	3-7 семест лер	3-7 семестр лер
2-Блок	Практика	15- 40(**)	15-50	20- 60(**)	20- 70(**)	20- 80(**)
3-Блок	Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация	5-10	5-10	5-10	5-10	5-10
Орто кесиптик билим берүүнүн негизги жана окуу программасынын көлөмү		120	150	180	210	240

Эскертүү:

(*) маданият жана искусство чөйрөсүндөгү билим берүү уюмдары үчүн «Кесиптик цикл» окуу циклинде кошумча 210 академиялык саат (7 кредит) каралсын;

(**) маданият жана искусство чөйрөсүндөгү билим берүү уюмдары үчүн «Практика» окуу циклинде 1200 академиялык саат (40 кредит) каралсын.

040111-«Социалдык тейлөө» адистиги боюнча ушул стандарт базалык билим берүү мекемеси – Ош мамлекеттик университетинин Индустриалдык-педагогикалык колледжинин алдындагы ОКББ МББС иштеп чыгуу боюнча Окуу-усулдук кеңеши тарабынан үчүн даярдалды.